1. BÖLÜM
VERGİ HUKUKUKU: TANIM, KAPSAM, VERGİLENDİRME İLKELERİ

Dr. M. Burak BULUTTEKİN
Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi

VERGİ HUKUKUNUN HUKUK BÜTÜNÜ İÇİNDEKİ YERİ

Hukuk kavramı, toplum halinde yaşayan kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve yaptırımlarla desteklenmiş olan kurallar bütünü olarak tanımlanabilir.

- HUKUK BİLİMİ (Özel H. - Kamu H.)
- VERGİ HUKUKU (Kamu H.)

Soru: Aşağıdakilerden hangisi vergi hukukunun, kamu hukuku-özel hukuk ayırımında, kamu hukuku alanına girmesinin nedenlerinden biri **değildir?**

a. Kurallarının emredici olması
b. Tarafların eşit durumda olması
c. Devletin egemen durumda olması
d. Devletin vergilendirme yetkisi
e. Devletin egemenlik yetkisi

Soru: Aşağıdakilerden hangisi vergi hukukunun, kamu hukuku-özel hukuk ayırımında, kamu hukuku alanına girmesinin nedenlerinden biri **değildir?**

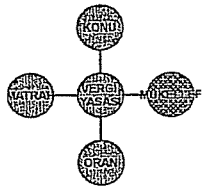
a. Kurallarının emredici olması
b. Tarafların eşit durumda olması
c. Devletin egemen durumda olması
d. Devletin vergilendirme yetkisi
e. Devletin egemenlik yetkisi

VERGİ NEDİR ?

Vergi;
- devletin ya da devletin yetkilendirdiği kamu tüzel kişilerinin,
- egemenlik gücüne dayanarak,
- **kamu harcamalarını** karşılamak üzere,
- **yasalar çerçevesinde,**
- gerçek ve tüzel kişilerin
- **ödeme gücü** üzerinden,
- **karşılıksız** olarak aldığı
- parasal değerlerdir.

VERGİNİN UNSURLARI NELERDİR?

- Konu
- Mükellef/sorumlu
- Matrah
- Tarife/oran
- İstisna/muafiyet/indirim

VERGİ NELER ÜZERİNDEN ALINIR?

Vergi;
- **gelir** [Gelir Vergisi (GV), Kurumlar Vergisi (KV) vb.],
- **servet** [Veraset ve İntikal Vergisi (VİV), Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) vb.] ve
- **harcamalar** [Katma Değer Vergisi (KDV) vb.]

üzerinden alınır.

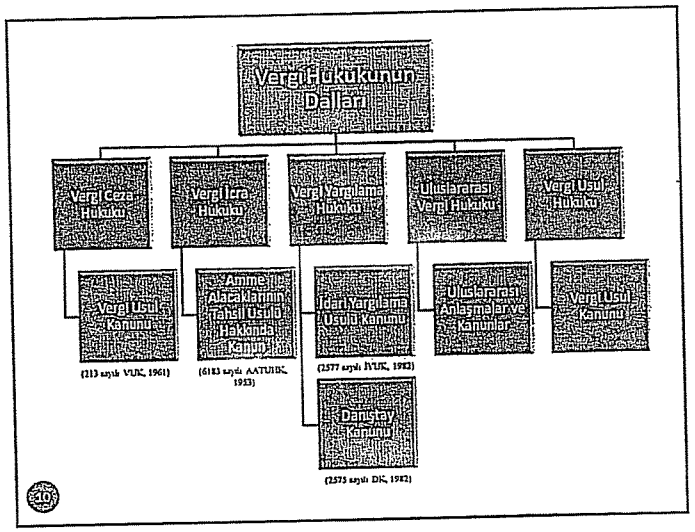
VERGİ HUKUKU NEDİR?

- Vergi Hukuku; vergi ödevinin niteliğine, vergi borcunun doğması ve ortadan kalkmasına ilişkin maddi ve biçimsel hukuk kurallarının bütünüdür.

- Vergi hukukunun konusuna;
  - Vergi, resim, harç, fon gibi kamu gelirlerinin,
  - Tarh, tahakkuk, tahsili,
  - Vergi suç ve cezaları,
  - Vergilendirme sürecinde ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü konuları girer.

VERGİ HUKUKUNUN DİĞER HUKUK DALLARIYLA İLİŞKİSİ

- ANAYASA *(Yasasız vergi olmaz)*
- İDARE HUKUKU *(Bireysel bir vergi işlemi, bir idari işlemdir. Örn. Tarh işlemi)*
- DEVLETLER GENEL HUKUKU *(Yasaların şahsiliği ve mülkiliği, çifte vergilendirme)*
- CEZA HUKUKU *(Vergi suç ve cezaları)*
- ÖZEL HUKUK *[Özel hukuk biçimlerini, kavramlarını (ikametgah, evlilik, mal rejimi, rüşt vb.) ilke olarak aynen kabul eder]*

SORU:
Aşağıdakilerden hangisi şekli vergi hukukunun kapsamına **girmektedir?**
A) Kurumlar Vergisi
B) Gelir Vergisi
C) Vergi İcra Hukuku
D) Katma Değer Vergisi
E) Amortisman Uygulaması

SORU:
Aşağıdakilerden hangisi şekli vergi hukukunun kapsamına **girmektedir?**
A) Kurumlar Vergisi
B) Gelir Vergisi
C) Vergi İcra Hukuku
D) Katma Değer Vergisi
E) Amortisman Uygulaması

Anayasa (AY) m. 73: Vergi Ödevi

- "Temel Haklar ve Ödevler" başlıklı ikinci kısmının,
- "Siyasi Haklar ve Ödevler" alt başlığının dördüncü bölümündeki,
- "Vergi Ödevi" başlıklı 73. maddeye göre:

"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.
Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.
Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.
Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafiyet, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kurulunca verilebilir."

Vergilerin yasallığı ilkesi:
Herhangi bir verginin istenebilmesi için, her şeyden önce o konuyla ilgili bir vergi kanununun yürürlükte olması gereklidir.

Belirlilik ilkesi: Verginin miktarı, tarhı-tahsili ile ilgili düzenlemelerin önceden belli olmasıdır.

Kanun önünde eşitlik ilkesi: (devletin hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanıyamaması kuralı), vergi açısından da geçerlilik taşımaktadır.

VERGİLENDİRME İLKELERİ

- HUKUK DEVLETİ İLKESİ (AY m. 2)
  - Eylem ve işlemlerin kanuna uygun olması,
  - Adaletli olması,
  - Yargı denetimine açık olması
- BELİRLİLİK İLKESİ
  - Kıyas Yasağı
- VERGİ YASALARININ GEÇMİŞE YÜRÜTÜLMEMESİ
- ÖLÇÜLÜLÜK İLKESİ
- KANUN ÖNÜNDE EŞİTLİK İLKESİ (AY m. 10)
- ANAYASA MADDE 73'TE YAZILI İLKELER
  - Genellik ilkesi, Verginin Fiskal Amacı, Sosyal Amacı, Ekonomik Amacı
- VERGİNİN KANUNİLİĞİ İLKESİ
- KANUNİLİK İLKESİNİN İSTİSNALARI
  - Bakanlar Kurulu'na verilen yetkiler (AY m. 73, 167)
  - Maliye Bakanlığı'na verilen yetkiler

VERGİ KANUNLARININ ZAMAN, YER ve ANLAM BAKIMINDAN UYGULANMASI

ZAMAN BAKIMINDAN UYGULANMASI:
- Vergi yasalarının yürürlüğe girmesi, yürürlükten kalkması nasıl olacaktır?

YER BAKIMINDAN UYGULANMASI:
- Kanunların uygulanacağı coğrafi sınırlar ve kişilerle ilgilidir
- Çifte Vergilendirme Sorunu

Kanunların mülkiliği (yerselliği) ilkesi, devletlerin coğrafi sınırları içinde yaşayan (kendi tabiiyetinde olsun veya olmasın) herkesten,

kanunların şahsiliği (kişiselliği) ilkesi ise, devletlerin tabiiyetinde olan (kendi sınırları dışında yaşasa bile) herkesten vergi almak istemesini ifade etmektedir.

OLAY 1:
İnternet kafe sahibi Cevdet'in, kayıtlarında muhasebe hileleri yaptığı vergi idaresi tarafından tespit edilmiştir.
Bu sebeple Cevdet, Ceza Mahkemesi'ndeki yargılama sonucunda, o zaman yürürlükte olan VUK hükümleri gereğince dört yıl hürriyeti bağlayıcı ceza almıştır.
Daha sonra yürürlüğe giren bir değişiklikle, VUK'un ilgili maddesi değişmiş ve bu fiilleri işleyenler hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.
İnternet kafe sahibi Cevdet, yeni getirilmiş olan bu hükümden yararlanabilir mi?

OLAY 1:
İnternet kafe sahibi Cevdet'in, kayıtlarında muhasebe hileleri yaptığı vergi idaresi tarafından tespit edilmiştir.
Bu sebeple Cevdet, Ceza Mahkemesi'ndeki yargılama sonucunda, o zaman yürürlükte olan VUK hükümleri gereğince dört yıl hürriyeti bağlayıcı ceza almıştır.
Daha sonra yürürlüğe giren bir değişiklikle, VUK'un ilgili maddesi değişmiş ve bu fiilleri işleyenler hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.
İnternet kafe sahibi Cevdet, yeni getirilmiş olan bu hükümden yararlanabilir mi?

CEVAP:
Kural olarak kanunlar geriye doğru yürümezler, yani yürürlük tarihinden önceki olaylar için uygulanmazlar. Ancak bu kuralın, kesilen cezalar açısından bir istisnası vardır.
Mali cezalar da geriye yürümeme ilkesi geçerlidir, fakat hürriyeti bağlayıcı cezalar içeren hükümlerde bir değişiklik olduğu zaman, failin lehine olan hükmün geriye yürütülebilmesi imkanı vardır.
Olayda hüküm geriye yürüyecek ve fail hakkında uygulanacaktır.

OLAY 2:
İş adamı Hilmi, işi gereği hem Türkiye'de hem de Almanya'da faaliyette bulunmaktadır.
Bu faaliyetlerin sonucu olarak da kazanç elde etmektedir.
İş adamı Hilmi için Türkiye'nin ve Almanya'nın vergilendirme yetkisi var mıdır? Herhangi bir vergilendirme sorunu oluşabilir mi?

OLAY 2:
İş adamı Hilmi, işi gereği hem Türkiye'de hem de Almanya'da faaliyette bulunmaktadır.
Bu faaliyetlerin sonucu olarak da kazanç elde etmektedir.
İş adamı Hilmi için Türkiye'nin ve Almanya'nın vergilendirme yetkisi var mıdır? Herhangi bir vergilendirme sorunu oluşabilir mi?

CEVAP:
Türkiye kanunların şahsiliği ilkesine göre, hem Türkiye'deki hem de Almanya'daki kazancından
Almanya ise kanunların mülkiliği ilkesine göre, Almanya'daki kazancından vergi talep edebilir.
Çifte vergilendirme sorunu oluşabilir. Türkiye ve Almanya arasında imzalanmış çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının hükümleri uygulanır.

ANLAM BAKIMINDAN UYGULANMASI
(Vergi Hukukunda Yorum):

VUK m.3:

"Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile bütün ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı göz önünde tutularak uygulanır."

Yorum yoluyla, kanun koyucunun gerçek iradesi anlaşılmaya çalışılır.

Soru: I. Lafzi yorum
II. Tarihi yorum,
III. Amaçsal yorum,
IV. Sistematik yorum
Vergi Usul Kanunu yukarıdaki yorumlama yöntemlerinden hangisini kabul etmiştir?

a. Yalnız III
b. Yalnız IV
c. I ve II
d. II ve III
e. I, II, III ve IV

Soru: I. Lafzi yorum
II. Tarihi yorum,
III. Amaçsal yorum,
IV. Sistematik yorum
Vergi Usul Kanunu yukarıdaki yorumlama yöntemlerinden hangisini kabul etmiştir?

a. Yalnız III
b. Yalnız IV
c. I ve II
d. II ve III
e. I, II, III ve IV

OLAY 3:
Kadri ile Ergun iki iyi arkadaştır.
Kadri, Ergun lehine 10.000 TL bağış yapmak istemektedir.
Ancak eğer 10.000 TL'yi bir bütün olarak bağışlarsa arkadaşı Ergun'un Veraset ve İntikal Vergisi (VİV) ödemek durumunda kalacağını bildiğinden 10.000 TL'lik bağışını beşe bölerek her seferinde 2.000 TL bağış yaparak arkadaşı Ergun'un VİV ödemekten kurtarmak istemiştir.
(NOT: VİVK'nin m. 4/d bendine göre ivazsız intikallerin 2015 yılı için 3.711 TL'si istisna kapsamındadır.)
Bu durumu vergi hukuku açısından tartışınız.

OLAY 3:
Kadri ile Ergun iki iyi arkadaştır.
Kadri, Ergun lehine 10.000 TL bağış yapmak istemektedir.
Ancak eğer 10.000 TL'yi bir bütün olarak bağışlarsa arkadaşı Ergun'un Veraset ve İntikal Vergisi (VİV) ödemek durumunda kalacağını bildiğinden 10.000 TL'lik bağışını beşe bölerek her seferinde 2.000 TL bağış yaparak arkadaşı Ergun'un VİV ödemekten kurtarmak istemiştir.
(NOT: VİVK'nin m. 4/d bendine göre ivazsız intikallerin 2015 yılı için 3.711 TL'si istisna kapsamındadır.)
Bu durumu vergi hukuku açısından tartışınız.

CEVAP:
Olayda, peçeleme işlemi vardır. Bu yöntemle özel hukuk kuralları veya sözleşme şekilleri kullanılarak vergi borcu azaltılmaya çalışılmıştır.
Özel hukuk açısından sorun yoktur ancak vergilendirme açısından vergiyi doğuran olay beş kez yerine tek seferde gerçekleşmiş gibi kabul edilir ve VİV ödenir.

Teşekkür ederim...

VERGİ HUKUKU

2. BÖLÜM: VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Dr. M. Burak BULUTTEKİN
Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi

VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

- **ASLİ KAYNAKLAR**
  - Bağlayıcıdırlar
  - Birincil kaynaklardır
  - Yeni norm koyarlar, uyulması zorunludur
  - Vergiyi etkilerler
  - ANAYASA - KANUN - ANLAŞMA - KHK - BKK - TÜZÜK - YÖNETMELİK - GENEL TEBLİĞ (Yeni hüküm içeren) - ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI - DANIŞTAY İBK
- **YARDIMCI KAYNAKLAR**
  - Bağlayıcı değildirler
  - İkincil kaynaklardır
  - Yeni norm koymazlar, mevcut düzenlemeleri açıklarlar
  - Vergiyi etkilemezler
  - GENEL TEBLİĞ - MUKTEZA (Açıklama, Özelge) - SİRKÜLER - DİĞER YARGI KARARLARI - DOKTRİN - GENELGELER ve GENEL YAZILAR (Vergi İdaresini Bağlar)

PRATİK OLAY 1. Esnaf muaflığından yararlandırılmayıp basit usulde vergilendirilen ayakkabı boyacısı Vehbi, vergi mahkemesine dava açmış ve kazanmıştır.
Kendisi gibi ayakkabı boyacısı olan ve esnaf muaflığından yararlanmayan Kamil de bunu öğrenmiş ve ilgili mahkeme kararını da alarak vergi dairesine başvurarak kendisinin de esnaf muaflığından yaralanmasına karar verilmesini istemiştir.
a. Vergi dairesi, mahkeme kararı doğrultusunda Kamil'in talebini yerine getirmek zorunda mıdır?
b. Eğer Kamil de vergi mahkemesine dava açsaydı, mahkeme daha önce alınmış olan diğer mahkeme kararıyla bağlı olur muydu?

PRATİK OLAY 1. Esnaf muaflığından yararlandırılmayıp basit usulde vergilendirilen ayakkabı boyacısı Vehbi, vergi mahkemesine dava açmış ve kazanmıştır.
Kendisi gibi ayakkabı boyacısı olan ve esnaf muaflığından yararlanmayan Kamil de bunu öğrenmiş ve ilgili mahkeme kararını da alarak vergi dairesine başvurarak kendisinin de esnaf muaflığından yaralanmasına karar verilmesini istemiştir.
a. Vergi dairesi, mahkeme kararı doğrultusunda Kamil'in talebini yerine getirmek zorunda mıdır?
Vergi idaresi bir mükellefle ilgili olarak vergi mahkemesince verilmiş kararı, benzer olaylarda uygulama yükümlülüğü altında değildir. Vergi mahkemesi kararları yardımcı kaynaktır ve bağlayıcılığı yoktur. Dolayısıyla Kamil'in talebini yerine getirmek zorunda değildir.

b. Eğer Kamil de vergi mahkemesine dava açsaydı, mahkeme daha önce alınmış olan diğer mahkeme kararıyla bağlı olur muydu?
Herhangi bir mahkemenin vermiş olduğu karar, bir diğer mahkemeyi bağlamaz.

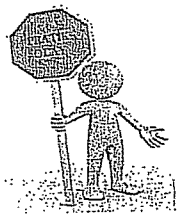
VERGİ HUKUKU

2. BÖLÜM: VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Dr. M. Burak BULUTTEKİN
Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi

VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

- ASLİ KAYNAKLAR
  - Bağlayıcıdırlar
  - Birincil kaynaklardır
  - Yeni norm koyarlar, uyulması zorunludur
  - Vergiyi etkilerler
  - ANAYASA - KANUN - ANLAŞMA - KHK - BKK - TÜZÜK - YÖNETMELİK - GENEL TEBLİĞ (Yeni hüküm içeren) - ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI - DANIŞTAY İBK
- YARDIMCI KAYNAKLAR
  - Bağlayıcı değildirler
  - İkincil kaynaklardır
  - Yeni norm koymazlar, mevcut düzenlemeleri açıklarlar
  - Vergiyi etkilemezler
  - GENEL TEBLİĞ - MUKTEZA (Açıklama, Özelge) - SİRKÜLER - DİĞER YARGI KARARLARI - DOKTRİN - GENELGELER ve GENEL YAZILAR (Vergi İdaresini Bağlar)

PRATİK OLAY 1. Esnaf muaflığından yararlandırılmayıp basit usulde vergilendirilen ayakkabı boyacısı Vehbi, vergi mahkemesine dava açmış ve kazanmıştır.
Kendisi gibi ayakkabı boyacısı olan ve esnaf muaflığından yararlanmayan Kamil de bunu öğrenmiş ve ilgili mahkeme kararını da alarak vergi dairesine başvurarak kendisinin de esnaf muaflığından yararlanmasına karar verilmesini istemiştir.
a. Vergi dairesi, mahkeme kararı doğrultusunda Kamil'in talebini yerine getirmek zorunda mıdır?
b. Eğer Kamil de vergi mahkemesine dava açsaydı, mahkeme daha önce alınmış olan diğer mahkeme kararıyla bağlı olur muydu?

PRATİK OLAY 1. Esnaf muaflığından yararlandırılmayıp basit usulde vergilendirilen ayakkabı boyacısı Vehbi, vergi mahkemesine dava açmış ve kazanmıştır.
Kendisi gibi ayakkabı boyacısı olan ve esnaf muaflığından yararlanmayan Kamil de bunu öğrenmiş ve ilgili mahkeme kararını da alarak vergi dairesine başvurarak kendisinin de esnaf muaflığından yararlanmasına karar verilmesini istemiştir.
a. Vergi dairesi, mahkeme kararı doğrultusunda Kamil'in talebini yerine getirmek zorunda mıdır?
Vergi İdaresi bir mükellefle ilgili olarak vergi mahkemesince verilmiş kararı, benzer olaylarda uygulama yükümlülüğü altında değildir. Vergi mahkemesi kararları yardımcı kaynaktır ve bağlayıcılığı yoktur. Dolayısıyla Kamil'in talebini yerine getirmek zorunda değildir.

b. Eğer Kamil de vergi mahkemesine dava açsaydı, mahkeme daha önce alınmış olan diğer mahkeme kararıyla bağlı olur muydu?
Herhangi bir mahkemenin vermiş olduğu karar, bir diğer mahkemeyi bağlamaz.

VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

- YASAMA ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR
  - ANAYASA - ULUSLARARASI ANLAŞMA - KANUN
- YÜRÜTME ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR
  - KHK - BKK - TÜZÜK - YÖNETMELİK - GENEL TEBLİĞ - MUKTEZA ve SİRKÜLER - GENELGE ve GENEL YAZILAR
- YARGI ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR
  - ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI - DANIŞTAY İBK - DİĞER YARGI KARARLARI
- DİĞER VERGİ KAYNAKLARI
  - DOKTRİN
  - ÖRF ve ADETLER

YASAMA ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR

- ANAYASA
  - **AY m. 2:** Sosyal Bir Hukuk Devleti
  - **AY m. 10:** Kanun Önünde Eşitlik İlkesi
  - **AY m. 73:** Vergi Ödevi
    - Temel Amaçları: Fiskal - Sosyal - Ekonomik
    - Kanunilik İlkesi
- ULUSLARARASI VERGİ ANLAŞMASI
  - Kan. Mülkiliği İ. + Kan. Şahsiliği İ. = Çifte Vergilendirme
  - Anlaşmaları yürütme organı imzalar, yasama organı tasdik eder, Cumhurbaşkanı onaylar
  - Anlaşma kanun hükmündedir, ancak Anayasa Mahkemesi'ne götürülemez **(AY m. 90/5)**
- KANUN
  - Vergilerin Kanuniliği İlkesi
  - Bütçe Kanunu (Vergilerin yıllık olması)
  - Bütçenin C cetveli kamu gelirlerinin kanuni dayanakları yer alır

YÜRÜTME ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR (1)

- KHK
  - TBMM, Yetki Kanunu'yla BK'na KHK çıkarma yetkisi verebilir
  - RG'de yayımlandığı gün Meclis'in onayına sunulur
  - **AY m. 7:** Yasama yetkisinin devredilmezliğinin istisnası
  - **AY m. 91:** Siyasi Hak ve Ödevler (Vergi Ödevi) hakkında KHK ancak Sıkıyönetim ve Olağanüstü hallerde çıkarılabilir ve bunlarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi'ne gidilemez
- BKK
  - **AY m. 73**
  - Danıştay'da İptal Davası açılabilir
- TÜZÜK
  - **AY m. 115:** BK tarafından çıkarılır
  - Danıştay'ın incelemesinden geçmek zorundadır
  - Vergi Hukukunda nadir başvurulur
  - Danıştay'da İptal Davası açılabilir

YÜRÜTME ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR (2)

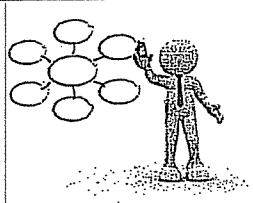
- YÖNETMELİK
  - **AY m. 124**
  - Başbakan, Bakanlıklar, Kamu Tüzel Kişileri çıkarır
  - Danıştay Görüşüne gerek yoktur
  - Çıkarılma yöntemi daha basit ve çabuktur
  - Uygulamada sıkça rastlanır
  - Danıştay'da İptal Davası açılabilir
- GENEL TEBLİĞLER
  - Vergi kanunlarının açıklaması ve yorumu yapılır
  - Danıştay'da İptal Davası açılabilir
  - Bazı durumlarda yeni kurallar getirebilir
- MUKTEZA, SİRKÜLER, GENELGE ve GENEL YAZILAR
  - **VUK m. 413**
  - Bireysel , toplu ve teşkilatı bilgilendirmek amacıyla yapılan açıklamalardır

YARGI ORGANINDAN DOĞAN KAYNAKLAR

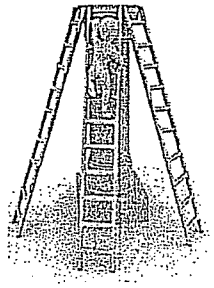
- **ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI**
  - Kanunların Anayasaya uygunluğu denetimini yapar.
  - Dava Açma Hakkı AY m. 150, 152
- **DANIŞTAY İBK**
  - Danıştay Dava Dairelerinin aynı konuda vermiş oldukları farklı kararlar İBK tarafından yeniden değerlendirilerek karara bağlanır
- **DİĞER YARGI KARARLARI**
  - Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu ile Dava Daireleri Kararları
  - VM Kararları

Soru: Aşağıdakilerden hangisi vergi hukukunun yargı organından doğan kaynaklarından bir tanesidir?
a. Kanun hükmünde kararname
b. İçtihadı birleştirme kararları
c. Bakanlar Kurulu kararnamesi
d. Mukteza
e. Genelge

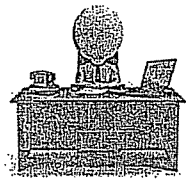

Soru: Aşağıdakilerden hangisi vergi hukukunun yargı organından doğan kaynaklarından bir tanesidir?
a. Kanun hükmünde kararname
b. İçtihadı birleştirme kararları
c. Bakanlar Kurulu kararnamesi
d. Mukteza
e. Genelge

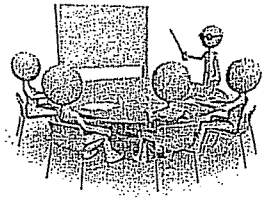

Soru: Aşağıdaki vergi hukuku kaynaklarından hangisi Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir?
a. Mukteza
b. Tüzük
c. Yönetmelik
d. Kanun
e. Bakanlar Kurulu Kararı

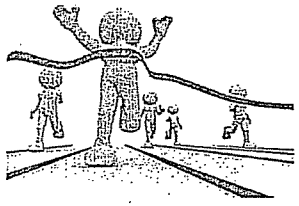
Soru: Aşağıdaki vergi hukuku kaynaklarından hangisi Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir?
a. Mukteza
b. Tüzük
c. Yönetmelik
d. Kanun
e. Bakanlar Kurulu Kararı

Soru: İçtihadı birleştirme kararlarının işlevi ve amacı açıklanırken aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
a. Danıştay'ın aynı konuyla ilgili farklı daire kararları arasındaki aykırılıkları gidermek
b. Danıştay'ın aynı konuyla ilgili bir dairenin kendi kararları arasındaki aykırılıkları gidermek
c. İçtihat bütünlüğünü sağlamak
d. Yargının istikrarlı olmasını sağlamak
e. Yanlış karar veren üyeleri cezalandırmak

Soru: İçtihadı birleştirme kararlarının işlevi ve amacı açıklanırken aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
a. Danıştay'ın aynı konuyla ilgili farklı daire kararları arasındaki aykırılıkları gidermek
b. Danıştay'ın aynı konuyla ilgili bir dairenin kendi kararları arasındaki aykırılıkları gidermek
c. İçtihat bütünlüğünü sağlamak
d. Yargının istikrarlı olmasını sağlamak
e. Yanlış karar veren üyeleri cezalandırmak

DİĞER VERGİ KAYNAKLARI

- **DOKTRİN**
- **ÖRF ve ADETLER**
  - Vergi yasaları açıkça izin verdiği takdirde kaynak olabilirler

PRATİK OLAY 2. Baba Fuat, evlilik çağının geldiğini düşündüğü kızı Gülşen'e örf ve adete göre çeyizini yapması için 250.000 TL vermiştir.
Bunu fark eden Vergi İdaresi, Gülşen hakkında Veraset ve İntikal Vergisi ile ilgili cezalı tarhiyatta bulunmuş ve buna ilişkin ihbarnameyi kendisine tebliğ etmiştir.
Gülşen bu paranın babası tarafından kendisine örf ve adete uygun olarak çeyiz hazırlaması için verildiğini dolayısıyla kendisinin vergi kaçırmadığını iddia etmiştir.
Gülşen'in örf ve adete dayandırdığı bu iddiası kabul edilebilir mi?

PRATİK OLAY 2. Baba Fuat, evlilik çağının geldiğini düşündüğü kızı Gülşen'e örf ve adete göre çeyizini yapması için 250.000 TL vermiştir.
Bunu fark eden Vergi İdaresi, Gülşen hakkında Veraset ve İntikal Vergisi ile ilgili cezalı tarhiyatta bulunmuş ve buna ilişkin ihbarnameyi kendisine tebliğ etmiştir.
Gülşen bu paranın babası tarafından kendisine örf ve adete uygun olarak çeyiz hazırlaması için verildiğini dolayısıyla kendisinin vergi kaçırmadığını iddia etmiştir.
Gülşen'in örf ve adete dayandırdığı bu iddiası kabul edilebilir mi?
Örf ve adet ancak vergi kanunlarında açıkça izin verilmesi halinde kaynak olarak kabul edilir.
Örf ve adet kuralı, VİV m. 4/c'ye göre bu vergiden istisnadır. Bu hüküm gereğince, bu konuyla ilgili örf ve adete başvurulabilir.
Somut olayda Gülşen'e verilen paranın örf ve adete uygun olup olmadığı araştırılacaktır. Yani 250.000 TL'lik paranın çeyiz parası olarak verilip verilmeyeceği, şehir ve bölge özellikleri dikkate alınarak tespit edilip buna göre vergilendirmeyle ilgili karar verilecektir.

Teşekkür ederim

3. BÖLÜM: VERGİNİN TARAFLARI

Dr. M. Burak BULUTTEKİN
Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi

VERGİNİN TARAFLARI

1. VERGİ İDARESİ
2. VERGİ BORÇLUSU (MÜKELLEF)
3. VERGİ SORUMLUSU

1. VERGİ İDARESİ

- **İdari Teşkilat**
  - Gelirler Genel Müdürlüğü yerine (2005): * **Gelir İdaresi Başkanlığı** * **Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü**
  - **Gelir İdaresi Başkanlığı**
    - Merkez: Daire Başkanlıkları
    - Taşra: Defterdarlık, V.D. Başkanlığı (29 İl), İl-İlçe V.D. Müdürlükleri
- **Denetim Birimleri (VUK m. 135)**
  - 646 Sayılı KHK ile Teftiş Kurulu, Hesap Uzmanları Kurulu, Gelirler Kontrolörleri Başkanlığı ve Vergi Denetmenleri birimleri kaldırılmış; yerine (2011)
  - **Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı** kurulmuştur
    - Doğrudan Bakan'a bağlı
    - Başkan
    - Grup Başkanları
      - Küçük ve Orta Ölçekli Mükellefler
      - Büyük Ölçekli Mükellefler
      - Organize Vergi Kaçakçılığı ile Mücadele
      - Örtülü Sermaye, Transfer Fiyatlandırması ve Yurt Dışı Kazançlar
    - Vergi Müfettişleri
- **Takdir Komisyonları**
  - **Genel Yetkili T.K.:** Matrah ve servet takdiri yapar, vergi inceleme yetkisi var
  - **Arsa ve Arazi T.K.:** Arsa ve arazi asgari değer tespiti yapar
  - **Zirai Kazançlar İl ve Merkez T.K.:** Zirai kazanç ölçülerini saptar

2. VERGİ BORÇLUSU (VERGİ MÜKELLEFİ)

- **VUK m. 8/1:** *"Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüb eden (gerekme,icap etme) gerçek veya tüzel kişidir."*
- Gerçek veya tüzel kişiler ile Tüzel kişiliği olmayan (iş ortaklığı) bazı kuruluşlar
  - GVK: Gerçek Kişi (GVK m. 3)
  - KVK: Sermaye Ş., Koop., KİT, Dernek ve Vakıf İşl., İş Ort. (KVK m. 1)
  - EVK: Bina ve Arazi Maliki - İntifa (Yararlanma) hakkı sahibi - Malik gibi tasarruf eden (EVK m. 3, 13)
  - Damga VK: Kağıtları İmza eden (DVK m. 3)
  - VİVK: Veraset yoluyla veya karşılıksız mal iktisap edenler (VİVK m. 5)
  - MTVK: İlgili Sicilde Adlarına Tescil ve kayıt bulunan gerçek veya tüzel kişi (MTVK m. 3)
  - KDVK: Mal teslim eden, hizmet ifa eden ve ithalatta bulunan kişiler (KDVK m. 8)

3. VERGİ SORUMLUSU (1)

- **VUK m. 8/2:** *"Verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir."*
- Vergi kesme, Vergi ödeme, Defter tutma, Belge alma ve düzenleme, Beyanname verme ve Yasaların öngördüğü diğer yükümlülükleri yerine getirir
- Mükellef adına dava açamaz veya hata düzeltme talebinde bulunamaz

3. VERGİ SORUMLUSU (2)

Vergi Hukukunda Sorumluluk

A. Vergi Kesenlerin Sorumluluğu

B. Temsilcilerin Sorumluluğu

C. Diğer Sorumluluk Türleri

A. Vergi Kesenlerin Sorumluluğu

- **VUK m. 11/1:** *"Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesmeye mecbur olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludurlar."*
- **Kaynakta Kesinti (Stopaj) Yoluyla Verginin Alınması**
  - Ücret Geliri, VİV, Damga Vergisi
- Vergi sorumluluğunu yerine getirmezse;
  - Vergi borcunu öder ve asıl borçludan rücu eder,
  - Vergi faiz, zam ve cezalarını rücu edemez.

Soru: Yanında çalışan işçilerin vergi tevkifatını yapmayarak vergi cezası ödemek durumunda kalan işveren, ödediği vergi cezaları için kime rücu edebilir?
a. İşçilere
b. Sendikaya
c. Danıştaya
d. Kanuni mükellefe
e. Rücu etme hakkı yoktur

Soru: Yanında çalışan işçilerin vergi tevkifatını yapmayarak vergi cezası ödemek durumunda kalan işveren, ödediği vergi cezaları için kime rücu edebilir?

a. İşçilere
b. Sendikaya
c. Danıştaya
d. Kanuni mükellefe
e. Rücu etme hakkı yoktur

B. Temsilcilerin Sorumluluğu

a. Kanuni Temsil
b. İradi Temsil

a. Kanuni Temsil

- **Gerçek Kişilerde Kanuni Temsil**
  - Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyet şart değildir
  - Hak sahibi olma ehliyetleri varsa, vergi mükellefi de olabilirler
  - Küçükler (henüz dünyaya gelmemiş cenin dahil 18 yaşını doldurmamış kişiler), akıl hastaları ve kısıtlılar (ör: hapiste cezasını çeken kişiler)
  - Fiil ehliyetleri olmayan bu kişilerin vergi ödevleri kanuni temsilci ile yapılır,
  - -Küçükler: Veli, -Akıl Hast.: Vasi -Kısıtlılar: Kayyım
  - Vergi borcundan sorumlu değil, cezalardan sorumludurlar

- **Tüzel Kişilerde Kanuni Temsil**
  - Kanuni temsilciler sorumludur
  - -AŞ: YKÜ, -Ltd: Ortaklar, -Koop.: YK, -Koll.: Ortaklar
  - Vergi önce tüzel kişiden istenir, alınamazsa temsilciden istenir
  - Ceza ve faizlerden tüzel kişi sorumludur
  - Ltd. ortaklar, payları oranında sorumludur (AATUHK m. 35)
  - Hapis cezasında ve kaçakçılık suçunda fiili işleyen kişi sorumlu olur

Soru Gerçek ve tüzel kişi temsilcilerinin yasalara aykırı hareketlerinden doğan para cezaları kimin adına kesilir?

a. Her ikisinde de yasal temsilci adına
b. Her ikisinde de temsil edilen kişiler adına
c. Gerçek kişilerde yasal temsilci, tüzel kişilerde tüzel kişilik adına
d. Gerçek kişilerde temsil edilen, tüzel kişilerde temsilci adına
e. Para cezası kesilmez

Soru Gerçek ve tüzel kişi temsilcilerinin yasalara aykırı hareketlerinden doğan para cezaları kimin adına kesilir?

a. Her ikisinde de yasal temsilci adına
b. Her ikisinde de temsil edilen kişiler adına
c. Gerçek kişilerde yasal temsilci, tüzel kişilerde tüzel kişilik adına
d. Gerçek kişilerde temsil edilen, tüzel kişilerde temsilci adına
e. Para cezası kesilmez

b. İradi Temsil

- Kural olarak, vergi ödevleri, özel sözleşmelerle devredilemez (VUK m. 8/3)
- İstisnalar:
  - Mahkemelerde, uzlaşma görüşmelerinde, tebligatın yapılması ve beyanname verilmesi konularında mükellef temsil edilebilir
- Bunların dışında, mükellefin vergiyle ilgili işleri veya ödevleri konusunda temsilci ataması, sözleşme yapması vb. vergi idaresini bağlamaz
- Vergi sorumluluğu, temsilciye değil mükellefe aittir

C. Diğer Sorumluluk Türleri

- Buradaki sorumluluk, **müteselsil (zincirleme) sorumluluktur**: *Bir vergi borcuyla ilgili olarak aynı anda birden fazla kişinin sorumlu olması*
- Bu durumda vergi idaresi, alacağın bir kısmını veya tamamını borçluların herhangi birinden isteme hakkına sahiptir
- Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu
- Serbest Muhasebeci, SMMM ve Yeminli M Müşavirlerin Sorumluluğu
- Özel Tüketim Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi ve Damga Vergisinde Sorumluluk: Trafik memuru, gümrük memuru ya da noter
- Ölenin Vergi Borçlarından Mirasçıların Sorumluluğu:
  - Vergi borcu, faiz ve zammı: 'Sorumluluğun fer'iliği ilkesi' gereği, mirasçılara, miras hisseleri nispetinde intikal eder
  - Vergi cezası: 'Cezaların kişiselliği ilkesi' gereği, mirasçılara intikal etmez

Soru Aşağıdakilerden hangisinde müteselsil olmayan bir sorumluluk çeşidi söz konusudur?

a. Tasfiye memurlarının sorumluluğu
b. Yeminli mali müşavirlerin sorumluluğu
c. Özel tüketim vergisinde gümrük memurunun sorumluluğu
d. Vergi kesenlerin sorumluluğu
e. Veraset ve intikal vergisinde tapu memurunun sorumluluğu

Soru Aşağıdakilerden hangisinde müteselsil olmayan bir sorumluluk çeşidi söz konusudur?

a. Tasfiye memurlarının sorumluluğu
b. Yeminli mali müşavirlerin sorumluluğu
c. Özel tüketim vergisinde gümrük memurunun sorumluluğu
d. Vergi kesenlerin sorumluluğu
e. Veraset ve intikal vergisinde tapu memurunun sorumluluğu

OLAY 1. Bayram evli ve bir çocuk babasıdır. Bir gün ailece arabayla seyahat ederken Bayram'ın aracına karşı yönden hızla gelen kamyon çarpmış, Bayram ve eşi hayatını kaybetmiştir.
Çocukları 7 yaşındaki Yasemin ise kazadan yaralı olarak kurtulmuştur. Bayram ve eşinin bütün mirası kızları Yasemin'e kalmıştır.
a) 7 yaşındaki Yasemin'in miras kalan mallar bakımından vergi mükellefi olup olamayacağını,
b) Eğer olabilecekse vergi ile ilgili yükümlülüklerini nasıl yerine getireceğini tartışınız.

OLAY 1. Bayram evli ve bir çocuk babasıdır. Bir gün ailece arabayla seyahat ederken Bayram'ın aracına karşı yönden hızla gelen kamyon çarpmış, Bayram ve eşi hayatını kaybetmiştir.
Çocukları 7 yaşındaki Yasemin ise kazadan yaralı olarak kurtulmuştur. Bayram ve eşinin bütün mirası kızları Yasemin'e kalmıştır.
a) 7 yaşındaki Yasemin'in miras kalan mallar bakımından vergi mükellefi olup olamayacağını,
b) Eğer olabilecekse vergi ile ilgili yükümlülüklerini nasıl yerine getireceğini tartışınız.

Kanun koyucu vergi mükellefiyeti ve sorumluluğu için kanuni ehliyeti şart koşmamıştır. Kişi kanuni ehliyete sahip olmasa bile vergi mükellefi olarak kabul edilebilir. Olayda Yasemin'in kanuni ehliyeti yoktur, ancak bu durum vergi mükellefi olmasına engel değildir. Yasemin intikal eden miras bakımından vergi mükellefidir. Vergi ile ilgili ödevleri, atanacak kanuni temsilci, vergi sorumlusu sıfatıyla yerine getirecektir (VUK m. 9,10).

Vergi Sorumlusunun Ödevlerini Yerine Getirmemesinden Kaynaklanan;

- Vergi, Faiz ve Zam Alacakları:
  - 'Sorumluluğun fer'iliği ilkesi' gereği
  - Öncelikle asıl mükelleften talep edilir (stopaj hariç)
- Vergi Cezası:
  - 'Cezaların kişiselliği ilkesi' gereği
  - Sadece vergi sorumlusundan talep edilir (tüzel kişiler hariç)

Vergi Ziyaı

VUK m. 341/1: *"Vergi ziyaı, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden, verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder."*

OLAY 2. Serbest meslek sahibi Pınar, 2014 yılında 60.000 TL gelir elde etmiştir. Ancak beyannamesini 20.000 TL gelir elde etmiş gibi düzenlemiş ve vergi dairesine de bu şekilde vermiştir.
Vergi dairesi de vergiyi 20.000 TL üzerinden hesaplamıştır.
Daha sonra vergi dairesi, gelen bir ihbar üzerine Pınar'ın kayıt, defter ve belgelerini incelemiş ve 2014 yılında elde etmiş olduğu gelirin aslında 60.000 TL olduğunu tespit etmiştir.
Bu sebeple vergi idaresi tarafından Pınar'a eksik kalan 40.000 TL üzerinden hesaplanan vergi ve bunun bir katı tutarında vergi ziyaı cezasının ödenmesi amacıyla ihbarname gönderilmiştir.
Ancak tam bu esnada olaydan etkilenen Pınar, kalp krizi geçirmiş ve hayatını kaybetmiştir.
Pınar'ın mirası reddetmemiş olan mirasçıları ihbarname ile tebliğ edilen vergi borcu ve vergi ziyaı cezasından sorumlu mudur?

OLAY 2. Serbest meslek sahibi Pınar, 2014 yılında 60.000 TL gelir elde etmiştir. Ancak beyannamesini 20.000 TL gelir elde etmiş gibi düzenlemiş ve vergi dairesine de bu şekilde vermiştir.
Vergi dairesi de vergiyi 20.000 TL üzerinden hesaplamıştır.
Daha sonra vergi dairesi, gelen bir ihbar üzerine Pınar'ın kayıt, defter ve belgelerini incelemiş ve 2014 yılında elde etmiş olduğu gelirin aslında 60.000 TL olduğunu tespit etmiştir.
Bu sebeple vergi idaresi tarafından Pınar'a eksik kalan 40.000 TL üzerinden hesaplanan vergi ve bunun bir katı tutarında vergi ziyaı cezasının ödenmesi amacıyla ihbarname gönderilmiştir.
Ancak tam bu esnada olaydan etkilenen Pınar, kalp krizi geçirmiş ve hayatını kaybetmiştir.
Pınar'ın mirası reddetmemiş olan mirasçıları ihbarname ile tebliğ edilen vergi borcu ve vergi ziyaı cezasından sorumlu mudur?

Pınar'ın mirası ölüm ile mirası reddetmemiş mirasçılara geçer. Bu mirasçılardan her biri ölenin vergi borçlarından, miras hisseleri oranında sorumludurlar (VUK m. 12). Bu nedenle, mirasçılar ihbarnameyle tebliğ edilen vergi borcundan sorumludurlar.
Bununla birlikte, ölüm halinde vergi cezaları düştüğünden (VUK m. 372), mirasçılar vergi ziyaı cezasından sorumlu tutulamazlar.

Soru: I. 11 yaşındaki küçüğün sahip olduğu gayrimenkul vergisi ile ilgili sorumluluğu bulunmamaktadır.

II. Ölenin mirası reddetmemiş olan mirasçıları, miras hisseleri oranında vergi borcunu ödeme yükümlülüğü altındadırlar.

III. Kısıtlının gayrimenkulleri için, vergi ödememe hakkı bulunmaktadır.

IV. 87 yaşında ve hasta olan vergi mükellefi, bazı vergi ödevlerini yerine getirmesi için muhasebecisini vekil olarak atayabilir.

V. Zamanaşımına uğramış olan vergi borcunun ödenmesi gerekmez.

Yukarıdaki ifadelerden hangisi veya hangileri yanlıştır?

a. Yalnız I
b. I, III
c. I, IV
d. I, II, III, IV
e. Hepsi

Soru: I. 11 yaşındaki küçüğün sahip olduğu gayrimenkul vergisi ile ilgili sorumluluğu bulunmamaktadır.

II. Ölenin mirası reddetmemiş olan mirasçıları, miras hisseleri oranında vergi borcunu ödeme yükümlülüğü altındadırlar.

III. Kısıtlının gayrimenkulleri için, vergi ödememe hakkı bulunmaktadır.

IV. 87 yaşında ve hasta olan vergi mükellefi, bazı vergi ödevlerini yerine getirmesi için muhasebecisini vekil olarak atayabilir.

V. Zamanaşımına uğramış olan vergi borcunun ödenmesi gerekmez.

Yukarıdaki ifadelerden hangisi veya hangileri yanlıştır?

a. Yalnız I
b. I, III
c. I, IV
d. I, II, III, IV
e. Hepsi

Teşekkür ederim.